

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 35

Tilleggsspørsmålnr.

Emne: *Ølbygging*Oppskr. av: *M. G. Mikkelson*(adresse): *Helle i Slagsfjord*Fylke: *Rogaland*Herad: *Torsund*Bygdelag: *Øvre Espedal*Gard: *Øvre Espedal*

G.nr. 48 Br.nr. 11

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1. Nei
2. Det kan vel sejjast at med bygging av øl var det stilt kring år 1900, so no er det vel ingen som kan minnar korleis den gjekk føre seg. Det er berre segner om det som no liver att.
3. Orsaki til at det vort stilt med bygging av øl er vel ikkje so godt å seija. Tydele orsaki var vel at folk tykte det vort forkeamt, og so vort det vel til at det var skamligt og overdådig å fara soleis at med godt matrom. Heller ikkje kan det sejjast at kjøp av øl eller innverknad på avhaldsorganisasjonane var orsaki, då var ein heller seija at visse gædelige skæmsdag sag med på myking av øl som vorka djævelskt, då folk som mykte det seigte store dængløysa i arbeidet rikk enn dei som heldt seg borte på det
4. Nei.
5. Nei.
6. Som fell burt
7. Det var eit mannfolkarbeid

8. Det vart mykje fortalt at somme fekk det bette til ved bygginga enn andre. Det var somme som var reinte meistarar til altis å få godt øl, andre var leide til å få ølet „i heilt” som dei sa. Då var det i stytje og lite drickhande.
9. Kjenner ikkje til det.
10. Det var til brudegjeve og til jule, so var det og bygginga når dei skulle ha eit store arbeid for seg, som dægna, og so var det bygginga „firsjeøl”. Dei skulle ha ein dænk øl med seg når dei reiste på vandringsferde. Når det leid på ettervinteren og det var lite med mjølk, måtte dei bygginga øl til „gænda-væda” som dei sa.
11. Nei.
12. Kjenner ikkje til det.
13. Det var mælt malkorn dygta fult i øl, men noko, og då i seinare tid kjegde dei det i Stavanger.
14. Det var bygging, eller „Reint” som bygginga var kalla her.
15. Kjenner ikkje til det.
16. Det var lyst i blod i ein ætt i åna.
17. Kan ikkje svare på det.
18. På store-lemen var omnen.
19. Kan ikkje svare på det.
20. Kan heller ikkje svare på det.
21. Vit ikkje.
22. Har ikkje høyrde at noko somme var brukta.
23. Vit ikkje.
24. Vit ikkje.
25. Vit ikkje.
26. Har aldrig høyrde malkorn det.

27. Hef iktji högt snakk om det.
28. Som til going vort det jamma útover stov-
leinin over ommen. Men tidligare i dei gamle
ljøre-stova hadde dei i „Terren“, ein
ferre vor ein firhanta eller avlang kasse
med trespilor til botn og oppe i denne
jamma dei vo útover kornet og sette det
heile oppstunder „Ratirke“ (tjappsi) ei sine
kyrur i stova.
29. Ja, rúme tidir fírka dei og matkorn
pá same máten. Det vort fortelt at „ferre“
fírka korn gav eit mjól en vor bette
til á baka.
31. Det skúlde berre „Göbbjart“ (knúrar)
Difa vort det sagt om grovvali mjól:
„At det berre vor som „gróbbt“!“
32. Kjennur iktji til det.
33. Kjennur iktji til det.
34. Ja, i Strangur.
35. Kjennur iktji til det.
36. Trúr iktji at nokra nokon gong hev
vor dýka her, sidan eg iktji hev högt
snakk om det.
37. Eines vort brúka ved bygging, men
pá þra mále kan eg iktji segja.
38. Til bygging brúka dei to, men namn
pá þjeri kan eg iktji nemna.
39. Dei brúka „Eines-Lög“.
40. Hef högt gjete at dei pá botn laga líksom
ei grind av kalle-teinn og ovungja den
la dei eines til sil
41. Tappholit vor pá síða. Tappur vor ein
betunn vel helst av björk.
42. Kan iktji svora pá det.

- 43.-59 Kan eg ikki svara þá.
60. Drægt var myta til krúfur
61. Kan ikki svara þá
62. Kan ikki svara þá det
63. Kveik
- 64-72. Kan eg ikki svara þá
73. Hér er fyllt öl þá kassan halla þei det „á staga det opp“
74. Ved oppstigi þei koma þei nokk öl í ein „Bottle“ so alle som vor með kúnda þá smaka.
75. Kan ikki svara þá det; men det er mykji þúðligt
76. Det var nokk allid stórt stas ved dette hore men þó er þei kan eg ikki segja.
77. Kan ikki svara þá det.
78. Kan ikki svara þá det.
79. Gode gættu þad þei nokk þó er þei inn og smaka.
80. Kan ikki svara þá det.
81. Í kjellari
82. Hver ikki þó er smakkur um det.
83. Kjennur ikki nokk til det.
84. Nei.
85. Já.
86. Det var allid ei stamur nár öl var þykt.
87. Kva þei meinte að oraki til að öl var „Uhell“ (iðkjemt) Kan eg ikki svara þá.
88. Hver ikki þó er smakkur um det.
89. Nei, det var ikki nóg smakkur um det.
90. Nei, det þó er det ikki.
91. Me hef eit ordtak hér í bygdi som segir: „Gættu natti“. Det má ikki byggjast eller þakast eller stórt elda oppu þara“.

92. Hlev aldrig höjst noko om at ölet var
 iktutt ja vunde netter.
93. Hlev aldrig höjst at folk trüdde på
 noko sotte.
94. Sotte fell bütt.
95. I gamal tid sette di ein boddle med öl
 på låven juleaftan til misren.
96. Kan ikkje sotte på öl.
97. Ufbryggjingsi sküdde vera ferdig på
 düssinatti.
98. Hlev ikkje höjst at öl hev vore
 bünde noko otak verken til juleöl
 anna öl.

99-103

Mjød.

Breith av mjöd er iktjend her i
 byggi